

СПІЛКУЄМОСЯ З БАТЬКАМИ

Взаємодія вчителя-логопеда з родинами вихованців зазвичай обмежується ситуативним спілкуванням до чи після корекційних занять із дитиною. Ця відпрацьована роками форма співпраці з батьками дошкільників потребує кардинальних змін, забезпечити які може впровадження в освітню роботу інформаційно-комунікаційних технологій. Які ж сучасні засоби можна використовувати під час роботи з батьками для підвищення рівня їхньої педагогічної освіченості щодо профілактики та подолання мовленнєвих порушень у дітей?

Альона КОРОЛЬ,
вчитель-логопед дошкільного
навчального закладу № 4,
Вінниця

Технологія «Фідбек» як засіб співпраці вчителя-логопеда з батьками

Нині в системі дошкільної освіти існують суперечності між орієнтацією на традиційну взаємодію з батьками і практичною потребою в освоєнні сучасних засобів просвітницької роботи з ними для профілактики та подолання мовленнєвих порушень у дітей. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) дають змогу вчителю-логопеду налагодити активне спілкування з батьками та повернути їхню увагу до актуальних проблем мовленнєвого розвитку дошкільників, оперативно доводити до відома батьків актуальну інформацію, консультувати онлайн і, що важливо, — отримувати зворотний зв'язок. Утім попри це більшість учителів-логопедів для взаємодії з батьками зазвичай обирають традиційні форми роботи. Наприклад, виступають на батьківських зборах, проводять індивідуальні бесіди, використовують зошити взаємозв'язку. При цьому поза увагою залишаються родини з дітьми раннього віку, а також ті, чий діти не відвідують дошкільний заклад.

Форми роботи вчителя-логопеда з батьками

Дослідження науковців та досвід логопедів-практиків свідчать, що успіх корекційно-розвивальної роботи багато в чому залежить від того, наскільки чітко організована співпраця вчителя-логопеда, вихователя і батьків. Адже для дітей дошкільного віку сім'я і дошкільний навчальний заклад — це два основні середовища, які істотно впливають на їхній психофізичний та мовленнєвий розвиток.

В освітньому процесі сформувалися й утвердилися сталі, або **традиційні**, форми роботи дошкільного закладу з родинами вихованців. У логопедичній практиці серед них виокремлюють такі **основні групи**:

- *індивідуальні* — робота вчителя-логопеда з батьками однієї дитини, що передбачає проведення бесід, консультацій, занять спільно з батьками й дитиною, ведення зошита для виконання з дитиною домашніх завдань тощо;

Ключові слова:

інформаційно-комунікаційні технології; співпраця з батьками; дистанційні форми роботи; технологія «Фідбек»; просвітницька діяльність

- *групові* — робота вчителя-логопеда з батьками дітей окремої групи, що передбачає проведення тренінгів, занять, оформлення інформаційних стендів для батьків, створення бібліотеки спеціальної дитячої літератури, фототеки й ігротеки. Така групова робота спрямована передусім на розширення знань батьків про мовленнєві порушення дітей, прояви та можливості подолання цих порушень, надання батькам інформації щодо змісту логопедичних занять;

- *колективні* — передбачають кілька видів співпраці з батьками, як-от батьківські збори, консультації, семінари, конференції, фронтальні відкриті заняття, виставки посібників, свята на мовленнєву тематику, дні відкритих дверей, анкетування, засідання круглого столу тощо.

Ознаками дистанційних форм логопедичної роботи є:

- модульність
- паралельність
- широта охоплення
- економічність
- технологічність
- соціальна рівноправність
- зміна ролі вчителя-логопеда

Утім, як свідчить досвід, такі усталені форми роботи є епізодичними. Розширити можливості традиційної взаємодії з батьками дошкільників здатні **сучасні дистанційні** форми роботи. За наявності ІКТ вони можуть забезпечити зручний, доступний, а головне — безперервний освітній процес.

Тож упровадження дистанційних форм роботи дає змогу трансформувати традиційні підходи до представлення, поширення та обміну інформацією й зробити співпрацю з батьками ефективнішою.

Сутність та завдання технології «Фідбек»

Зазначені чинники спонукали нас до пошуку, розроблення та впровадження в логопедичну практику технологій, які відповідали б вимогам сучасного освітнього процесу та тенденціям стрімкого науково-технічного прогресу. Так, враховуючи погляди різних авторів та власний досвід роботи, ми розробили й активно застосовуємо в нашому дошкільному закладі технологію «Фідбек» (від англ. *feedback* — відгук, зворотний зв'язок), яка дає змогу налагодити ефективну співпрацю з батьками дошкільників та громадськістю засобами ІКТ.

Що ж конкретно ми можемо зробити за допомогою технології:

- *налагоджувати* співпрацю з родинами дітей, які мають мовленнєві порушення;
- *формувати* логопедичну компетентність, педагогічну культуру батьків;
  - *навчати* запобігати мовленнєвим порушенням у дітей;
  - *організувати* сприятливе мовленнєве середовище;
  - *активізувати* процеси формування мовлення дітей;
  - *контролювати* перебіг розвитку мовлення дошкільників;
  - *забезпечувати* вчасне надання логопедичної допомоги;
  - *надавати* логопсихологічну допомогу батькам;
  - *озброювати* батьків практичними прийомами корекційно-розвивальної роботи.
- *створити* насичене інформаційне поле з метою мотивувати батьків контролювати перебіг мовленнєвого розвитку їхньої дитини;
- *підвищити* педагогічну обізнаність батьків щодо особливостей розвитку мовлення дитини;

- *озброїти* батьків знаннями щодо профілактики та подолання мовленнєвих порушень у дітей;

- *підвищити* ефективність корекційно-розвивальної роботи.

Реалізація технології «Фідбек» у нашому дошкільному закладі передбачає такі **етапи роботи з батьками**:

- діагностичний;
- інформаційно-консультативний;
- функціональний;
- аналітико-узагальнювальний.

План реалізації технології та тематику бітьківських зборів і консультацій подано в *Додатках 1, 2*.

Дистанційна робота як один з видів просвітницької діяльності вчителя-логопеда

Просвітницька робота — один з найважливіших видів діяльності кожного педагога, зокрема й учителя-логопеда. У широкому розумінні просвітництво — це діяльність з організації та проведення освітніх, наукових та інших заходів з метою поширення освіти та пропаганди знань задля поліпшення життя суспільства. **Основними завданнями** просвітницької діяльності вчителя-логопеда є такі:

- поступово підводити батьків до усвідомлення мети, завдань та можливостей співпраці з учителем-логопедом, розуміння кола проблем, які вони можуть розв'язати з його допомогою;
- формувати педагогічну компетентність батьків з метою розширення їхніх можливостей для самостійного розвитку мовлення дітей, профілактики та подолання в них мовленнєвих порушень, поліпшення результативності корекційно-розвивальної роботи;

- підвищувати психолого-педагогічну культуру громадськості загалом.

Зазначимо, що сутність технології «Фідбек» полягає в цілеспрямованому систематичному використанні засобів масової інформації, інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій за двома основними видами просвітницької діяльності, а саме очна та дистанційна робота з батьками. **Обов'язковими складовими взаємодії** в обох випадках є інформування, консультування та «фідбек» з боку батьків, тобто зворотний зв'язок, відгук на дію.

Очна просвітницька діяльність у логопедичній практиці передбачає такі форми роботи, як-от:

- виступи на радіо й телебаченні;
- розміщення статей у пресі та фахових друкованих виданнях;
- підготовка листівок, пам'яток, брошур;
- організація виставок спеціальної літератури;
- проведення лекцій, тренінгів, семінарів, майстер-класів, бесід та консультацій.

Порівняно з очною, дистанційна робота в логопедичній практиці здебільшого базується на використанні ІКТ. Тому систематична й ефективна взаємодія можлива не лише між тими, хто навчає, і тими, кого навчають, а й безпосередньо між самими учнями, тобто

Цільова аудиторія:

- *батьки* —
  - дітей з мовленнєвими порушеннями
  - діти яких не відвідують дошкільний заклад
  - діти яких відвідують дошкільний заклад і не мають мовленнєвих порушень
  - дітей раннього віку
- *громадськість*

всередині батьківської спільноти. Так, під час дистанційної роботи із застосуванням технології «Фідбек» ми **використовуємо такі ІКТ**, як:

- *мережа інтернет* — дає змогу самостійно знаходити потрібну інформацію в різних інформаційних джерелах (на сайтах, у блогах тощо), а також налагоджувати особисті контакти;
- *електронна пошта* — надає можливість листуватися із учителем-логопедом, ставити запитання й одержувати на них відповіді, обговорювати поточні проблеми й організаційні моменти;
- *соціальні мережі* — забезпечують різні способи обміну інформацією, зокрема листування (так само, як і чат), перегляд відео та зображень, прослуховування аудіозаписів тощо;
- *відеоконференції* — дають змогу декільком «збиратися» у призначений час у віртуальному класі й працювати майже так само, як під час звичайного семінару чи тренінгу, — виконувати завдання вчителя-логопеда і ставити одне одному запитання;
- *онлайн-консультації* — надають можливість ставити запитання й одержувати на них відповіді, обговорювати поточні проблеми в режимі реального часу;
- *тематичний блог* — забезпечує доступ до добірки інформаційних матеріалів, яку регулярно поповнює фахівець — автор блогу;
- *форум* — надає змогу шляхом надсилання повідомлень обговорювати певне питання, читати та відповідати на повідомлення інших учасників;
- *sms-повідомлення* — створюють можливості для інформування з певного приводу (наприклад, про запланований захід) тих батьків, які не мають доступу до інтернету.

Якщо розглянути особливості дистанційної роботи з погляду комунікацій між учителем-логопедом та батьками чи громадськістю, можна виокремити такі **основні принципи їхньої взаємодії**:

- *один до одного* — спілкування вчителя-логопеда і батьків, що за формою і змістом подібне до індивідуальної консультації;
- *один до багатьох* — співпраця вчителя-логопеда одразу з багатьма батьками згідно із заздалегідь спланованим графіком;
- *багато до багатьох* — одночасне спілкування вчителя-логопеда, батьків кількох дітей, представників громадськості, під час якого відбувається обмін знаннями, досвідом і враженнями.

Отже, основним елементом описаної технології, що здатний підвищити ефективність корекційно-розвивальної роботи в дошкільному закладі, є ефект «фідбеку», тобто зворотного зв'язку батьків на дію, подію чи взаємодію. Порівняння результатів діагностик рівня мовленнєвого розвитку дітей та ступеня підвищення педагогічної освіченості батьків, проведених на діагностичному та аналітико-узгальнювальному етапах, засвідчують, що реалізація під час роботи з батьками дошкільників технології «Фідбек» значно підвищує ефективність та результативність корекційно-розвивальної роботи з дітьми-логопатами.

Утім, попри усі очевидні переваги дистанційної роботи, не варто недооцінювати використання традиційних форм співпраці з батьками. Доцільно вміло поєднувати їх з інноваційними, систематично перевіряючи ефективність обох.

План реалізації технології «Фідбек» у логопедичній роботі дошкільного закладу

Мета	Зміст роботи	Види роботи	Результат
• Дослідити поточний рівень мовленнєвого розвитку дітей • Визначити стан співпраці з батьками, рівень їхньої педагогічної освіченості щодо профілактики та подолання мовленнєвих порушень у дітей • Виявити рівень володіння і використання батьками ІКТ	ДІАГНОСТИЧНИЙ ЕТАП (вересень) • Проведення логопедичного та психолого-педагогічного обстеження для визначення рівня мовленнєвого розвитку дітей із заповненням відповідної документації — мовленнєвих карток і психолого-педагогічних характеристик • Аналізування поточного стану співпраці з батьками, ступеня її впливу на ефективність корекційно-розвивального процесу • Визначення рівня педагогічної освіченості батьків щодо профілактики та подолання мовленнєвих порушень у дітей • Обрання батьками зручного способу комунікації та отримання інформації від учителя-логопеда • Виявлення рівня володіння та використання батьками ІКТ	• Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей • Складання індивідуального плану корекційно-розвивальної роботи для кожної дитини	• Отримано вхідні дані для відстеження змін у процесі корекційно-розвивальної роботи, що дає змогу обґрунтувати ефективність застосування технології «Фідбек» під час логопедичної роботи в АНЗ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНИЙ ЕТАП (жовтень-квітень)			
• Підвищувати педагогічну освіченість батьків щодо профілактики та подолання мовленнєвих порушень у дітей • Залучати батьків до спільної мовленнєвої діяльності з дітьми та участі в корекційно-розвивальній роботі • Привертати увагу батьків до проблеми моленнєвих порушень у дітей	ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ • Систематичне використання засобів масової інформації (виступи в ефірі радіо-й телепрограм, розміщення матеріалів у фахових виданнях) закла привертання уваги до проблеми мовленнєвих порушень у дітей	• Анкетування батьків з метою визначення: — рівня мовленнєвого розвитку дітей — зручного способу комунікації та отримання інформації від логопеда — рівня володіння ІКТ та частоти їх використання — необхідності запуску «Школи комп'ютерної грамотності для батьків»	• Привертено увагу цільової аудиторії, яка має досвід роботи з ІКТ і змотивована до дистанційної роботи з учителем-логопедом, до проблеми мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку

Продовження Додатка 1

Мета	Зміст роботи	Види роботи	Результат
• Навчати (за потреби) батьків використовувати ІКТ для реалізації технології «Фідбек»	Зміст роботи	• Групові батьківські збори • Індивідуальне консультування батьків за результатами логопедичного обстеження дітей • Ознайомлення батьків із планами індивідуальної корекційно-розвивальної роботи • Цикл консультацій для батьків (очна та дистанційна форми проведення) • Загальні батьківські збори • Виступи в ефірі радіо-й телепрограм • Розміщення матеріалів у фахових виданнях	
ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЕТАП (жовтень-квітень)			
• Контролювати, координувати та підтримувати фідбек (зворотний зв'язок) з батьками засобами ІКТ	• Використання таких дистанційних форм роботи із застосуванням ІКТ, як: – інформаційний блог – онлайн-консультації – чат, форум – відеоконференції – sms-інформування – електронна розсилка	• SMS-інформування батьків про проведення заходів, відеоконференцій, онлайн-зустрічей у чатах, на форумах, випуск радіо- й телепрограм тощо • Електронна розсилка новин, консультативних статей та інших електронних матеріалів на різну тематику • Онлайн-консультації на тематичних веб-ресурсах у рубриках «Сторінка вчителя-логопеда», «Консультація експерта», «Консультація вчителя-логопеда» • Чат для спілкування батьків з учителем-логопедом • Відеоконференції з використанням програми Skype та інших сервісів • Форум для організації спілкування батьків між собою	• Сплановано, узгоджено та реалізовано співпрацю в системі «дитина — вчитель-логопед — батьки»

Закінчення Додатка 1

Мета	Зміст роботи	Види роботи	Результат
• Аналізувати результати корекційно-розвивальної роботи • Оцінювати зміни — – рівня педагогічної освіченості батьків – щодо профілактики та подолання мовленнєвих порушень у дітей – рівня розвитку ціннісних орієнтацій, мотиваційних потреб – якості взаємин під час взаємодії в системі «Дитина — батьки — вчитель-логопед» • Обґрунтовувати ефективність реалізації технології «Фідбек» під час співпраці з батьками в процесі логопедичної роботи в ДНЗ	АНАЛІТИКО-УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНИЙ ЕТАП (гравень) • Оцінювання змін з огляду на рівень педагогічної освіченості батьків, розвиток у них ціннісних орієнтацій, якість стосунків під час взаємодії в системі «Дитина — батьки — вчитель-логопед» • Визначення рівня володіння та використання батьками ІКТ після проходження спеціалізованого навчання базової комп'ютерної грамотності та основ роботи в інтернеті • Моніторинг рівня мовленнєвого розвитку Дошкільників	• Повторне логопедичне обстеження для визначення рівня мовленнєвого розвитку дітей і занесення даних до книги з результатами корекційно-розвивальної роботи • Повторне анкетування батьків з метою визначення рівня: – мовленнєвого розвитку дітей – володіння та використання батьками ІКТ після навчання у «Школі комп'ютерної грамотності для батьків»	• Зіставлено результати досліджень, проведених на діагностичному та аналітико-узагальнювальному етапах • Проаналізовано документацію — мовленнєві картки і психолого-педагогічні характеристики • Узагальнено дані щодо застосування технології «Фідбек» • Обґрунтовано ефективність реалізації технології «Фідбек» під час співпраці з батьками в процесі логопедичної роботи в ДНЗ

Теми батьківських зборів та консультацій для батьків

Групові батьківські збори

- Особливості мовленнєвого розвитку дітей молодшого (середнього, старшого) дошкільного віку
- Комп'ютер — помічник учителя-логопеда й батьків під час розвитку й корекції мовлення дитини
- Онлайн-консультування — ефективний засіб зв'язку з учителем-логопедом
- Чат: спілкування через інтернет у режимі реального часу
- Форум — популярний різновид спілкування в інтернеті
- Функціональні можливості системи Google: використання інформаційної групи для зв'язку педагогів та батьків
- Практичні рекомендації щодо дистанційної співпраці через соціальні мережі

Загальні батьківські збори

- Спільна робота батьків та вчителів-логопедів — запорука успішного подолання мовленнєвих порушень у дітей
- Ефективні шляхи підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи з дітьми-логопатами
- Використання ІКТ як ефективного засобу для профілактики та подолання мовленнєвих порушень у дітей
- Підсумки використання ІКТ під час співпраці вчителя-логопеда з батьками: переваги й недоліки
- ІКТ в роботі з батьками: досвід та перспективи
- ІКТ — помічники батьків у профілактиці та подоланні мовленнєвих порушень у дітей
- Веб-сайт ДНЗ — платформа для ефективної співпраці з батьками та громадськістю

Консультації для батьків

- Етапи мовленнєвого розвитку дітей
- Чому необхідно вчасно звернутися до вчителя-логопеда?

- Причини мовленнєвих порушень у дітей
- Дефекти вимови в дітей
- Роль батьків у мовленнєвому розвитку дітей
- Розвиток мовлення дітей в повсякденному житті
- Профілактика мовленнєвих порушень у дітей
- Поповнення словникового запасу дітей під час ігор
- Артикуляційна гімнастика — основа правильної звуковимови
- Формування правильного мовленнєвого дихання
- Ігри та вправи для розвитку фонематичного слуху та сприймання
- Пізнаємо світ пальчиками
- Із пальчиками граємо — мовлення розвиваємо
- За законами граматики
- Мовлення дорослих — взірєць для наслідування дітьми
- Ігри й іграшки для розвитку мовлення
- Необхідність автоматизації поставлених звуків в умовах родини
- Монолог чи діалог?
- Мовленнєвий розвиток молодших братів і сестер
- Сімейне читання: читайте дітям, читайте разом з дітьми
- Ігри та вправи для підготовки руки дитини до письма
- Дислексія та дисграфія: профілактика
- Ігри та вправи для розвитку інтонаційної виразності мовлення
- Ігри та вправи для розвитку чіткості мовлення
- Мовленнєва готовність дітей до навчання в школі
- Рекомендації батькам майбутніх першокласників